

LAPS/63/2024, 7.8.2024

Lapsiasiavaltuutetun lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle esitysluonnoksesta laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Viite: VN/17882/2024

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitysluonnosta yleissopimuksen näkökulmasta.

Esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että varhaiskasvatuslaista poistetaan kunnan velvoite laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma kumoamalla varhaiskasvatuslain 22 §. Esityksen tavoitteena on kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja hallinnollisen työn vähentäminen.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu on yhtä mieltä siitä, että varhaiskasvatuksessa tehtävän hallinnollisen työn taakkaa tulisi keventää. **Lapsiasiavaltuutettu ei kuitenkaan katso, että luopuminen paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisvelvoitteesta on tähän oikea keino, eikä siten kannata esitystä.**

Esitysluonnoksen mukaan ”paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista koskevan velvoitteen poistamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia lapsen oikeuksien toteutumiselle, koska muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia varhaiskasvatuksessa oleviin lapsiin tai varhaiskasvatuksen laatuun” (HE-luonnos s. 11).

Lapsiasiavaltuutettu ei yhdy tähän arvioon. Paikallisilla varhaissuunnitelmilla pystytään huomioimaan alueelliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatuksen arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Suunnitelmassa huomioidaan muut paikalliset suunnitelmat ja luodaan tärkeitä yhteistyörakenteita muiden toimialojen kanssa.

Lapsiasiavaltuutettu ei pidä kestäväenä perusteena esitysluonnoksessa monessa kohdin esitettyjä viittauksia Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemiin valtakunnallisiin arviointeihin (2017, 2019, 2023), joiden mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat eivät ole kaikkialla onnistuneet konkretisoimaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Samojen arviointien mukaan varhaiskasvatuksen järjestämistä tukevat parhaiten sellaiset paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, joissa konkretisoidaan mahdollisimman selkeästi, mitä tavoitteita varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetetaan varhaiskasvatukselle. (HE-luonnos s. 4 ja 8) **Johtopäätöksenä tulisikin olla, että suunnitteluelvoitteesta luopumisen sijaan pohditaan, miten hyviä käytäntöjä voisi levittää ja muuten tukea kuntien suunnittelutyötä.** Se, että kunta voisi vain halutessaan jatkaa suunnitelman laadintaa, asettaa lapset ja lapsiperheet eriarvoiseen asemaan keskenään.

Esitysluonnoksen mukaan lasten ja perheiden osallisuuden turvaaminen on helpompaa yksikkötasolla kuin koko kunnan tasolla (HE-luonnos s. 5). Lasten osallisuutta turvaavat kaikissa tapauksissa selkeät rakenteet, joiden luomiselle paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan erinomainen paikka. Näin ollen paikallisesta suunnitteluelvoitteesta luopuminen olisi ongelmallista myös lasten osallistumisoikeuksien näkökulmasta.

Esitysluonnoksesta ilmenee, että muutoksen myötä Opetushallituksen tulee uudistaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä toimeenpanon tukimateriaalit (HE-luonnos s. 7) Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että jos muutos hyväksytään, kohdistuu perusteiden uudistamistyöhön ja sen jalkauttamiseen erittäin kovat odotukset, minkä takia työ on välttämätöntä resursoida riittävästi.

Jyväskylässä 7.8.2024

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Reetta Peltonen
juristi